

אחרי הניצחון הצבאי על איראן [?] זמן למערכה על התרבות

25.06.2025 | חנן שי | written by ד"ר אל"מ במיל'

בבוקר כניסתה לתוקף של הפסקת האש, לאחר המערכה ששברה את איראן צבאית, נדרש לעבור מייד לשלב הבא [?] התרבות-ערכי [?] כדי להשלים את שבירת המעגל שאפשר את עלייתה של איראן כמעצמת טרור אזורית ועולמית. כפי שמתחייב מעיקרון המומנטום במלחמה של רציפות והמשכיות, יש למנף את תנופת הניצחון ולהמשיך במהלך. אסור לאפשר לכוחות שהובסו בשדה הקרב לשוב ולשגשג בגלל תקלה חמורה בזירה הרעיונית.

איראן לא צמחה בחלל ריק. במשך שנים היא פעלה באין מפריע, תחת חיפוי של יציבות מדומה במזרח התיכון ובמערכת הבינלאומית. כך היא הצליחה להקים רשתות טרור חמושות, להשקיע בהתמדה בפיתוח יכולת גרעינית צבאית ולהתכונן בגלוי להשמדת ישראל. הקרקע לכך לא הייתה רק גיאוגרפית, אלא תרבותית.

איראן שגשגה בתוך מעגל היסטורי עמוק, שמקורותיו נעוצים בהכרזת זכויות האדם מ-1948 שאומצה על ידי האו"ם. ההכרזה נולדה כלקח מוטעה ממלחמת העולם השנייה לפיו, השואה התאפשרה משום שהנאצים לא כיבדו זכויות אדם. אך הלקח העמוק יותר היה צריך להיות הפוך: הכרזת "מות האלוהים" היא שאפשרה לנאצים להתנער מחובות האדם ולפעול ללא מגבלות מוסר כדי למחוק את העם שהביא לעולם את אימת הבריונות [?] בשורת המוסר.

חירות ללא אחריות יצרה ואקום מוסרי, ריק ערכי, שהחליש את הדמוקרטיות מבפנים וערער את כשירותן לבלום בריונות, מבית ומחוץ. לתוך אותו ריק חדרו כוחות רדיקליים. איראן ניצלה זאת יותר מכל גורם אחר. בגיבוי ישיר או עקיף של כוחות רדיקליים מתוך הדמוקרטיות עצמן, היא צמחה למעצמת טרור עולמית.

המערב השתהה ובמשך שנים רבות נמנע מלהפעיל עוצמה של ממש מול איום שהלך והתרחב, מתוך גישה מגננתית ומבליגה. איראן ניצלה את הרתיעה הזו כדי לפרוש זרועות טרור, לערער משטרים ולשבש בריתות.

המעגל נשבר רק כשממשלת ישראל, לצד ממשל טראמפ, בחרו לנצל את אסון 7 באוקטובר כדי לשנות גישה: ניצחון צבאי ממוקד נגד איראן ושלוחותיה, שסימן סוף לתקופת ההכלה ותחילתה של מדיניות יוזמת.

המהלך הזה הציב גבול ברור שלא ניתן עוד להכיל בריונות באמצעות דיפלומטיה, כאשר הצד

השני משתמש באש ובונה כוחות השמדה. אך גם ניצחון צבאי זה איננו תכלית, אלא אמצעי. כדי למנוע את חזרת מעגל האלימות, יש לתקן את יסודות התרבות שאפשרו את צמיחתו.

לא רק זכויות

הגיעה העת למערכה השנייה, לתיקון ההכרזה על זכויות האדם מ־1948. לא על דרך הביטול, אלא על דרך ההשלמה ² עיגון של חובות האדם לצד זכויותיו. לא עוד חירות מוחלטת ליהנות מזכויות תוך ניתוק מאחריות, אלא חירות שלמה הכרוכה בנשיאה באחריות ובאיזון פנימי של האדם בין חובותיו לזכויותיו.

האדם איננו יצור מאוזן מטבעו. הוא נולד ללא רסנים ביולוגיים מולדים, שלא כשאר הברואים, ולכן נדרש לריסון עצמי. לא מתוך ניסיון לדכאו או לנתקו מיצריו, אלא כדי לאזנם ולרתום אותם, וכך לממש את אנושיותו המלאה.

הדמוקרטיה, שתכליתה למנוע רודנות של אדם באדם, חסרה מוסר אינהרנטי, ועל כן נדרשת להשלמה. עליה להוסיף לעצמה יסוד מחייב של חובות מוסריות לצד זכויות חוקיות, בהשראת ערכי אמת, חירות, צדק ואחריות.

ערכים אלה אינם זרים לארצות הברית ולא לישראל. להיפך, הם עיצבו את זהותן בראשיתן. אך מאז התמוטטות הקומוניזם, ובהשפעת אידאולוגיה חד־צדדית של זכויות בלתי מוגבלות, הערכים הללו נשחקו ושתי הדמוקרטיות נחלשו מבפנים, עד כדי ערעור יסודותיהן. במובנים רבים, חופש חסר גבולות הפך לאיום על הדמוקרטיה עצמה.

לא מדובר ברעיון מופשט. מדובר בתקלה תרבותית של ממש, שעם ישראל שילם עליה מחיר כבד לפני 80 שנה, ופעם נוספת כעת. לכן, השעה מחייבת מהלך מעשי.

פתיחה במערכה תרבותית־ערכית

על מדינת ישראל ליזום השלמת המערכה הצבאית באמצעות פתיחה במערכה תרבותית־ערכית. יש לגייס את הנשיא טראמפ, שכוח ההכרעה שהפגין אפשר את שבירת המעגל, כדי להקים ועדה בינלאומית בראשות ארצות הברית, בדגם של ועדת 1947. משימתה תהיה ניסוח הכרזת 2025 על חובות האדם וזכויותיו הנובעות מהן.

כך יושלם הניצחון. לא רק ניצחון צבאי על שלוחת הטרור החיצונית, אלא ניצחון מוסרי על התשתית שאפשרה את עלייתה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 25.06.2025.